

Μέρος 1^ο @ Βασικές οικονομικές έννοιες

Ενότητα 1

Η μελέτη της οικονομικής

Επιμέλεια: Πέτρος Τσουμπής

Ατομική επιλογή: Ο πυρήνας της οικονομικής

Η **οικονομική** (economics) είναι η μελέτη της στενότητας και της επιλογής. Κάθε οικονομικό ζήτημα σχετίζεται με την **ατομική επιλογή** – δηλαδή, με αποφάσεις αναφορικά με το τι να κάνουν και τι να μην κάνουν τα άτομα (..είτε αυτά είναι καταναλωτές είτε παραγωγοί)

Η **οικονομία** (economy) είναι ένα σύστημα που συντονίζει τις επιλογές της παραγωγής με τις επιλογές της κατανάλωσης, και διανέμει προϊόντα και υπηρεσίες στους ανθρώπους που τα χρειάζονται. Στην **οικονομία της αγοράς** (market economy) οι αποφάσεις των μεμονωμένων παραγωγών και των καταναλωτών καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τι, πώς και για ποιον θα παραχθεί, με ελάχιστη κρατική παρέμβαση στις αποφάσεις αυτές.

Οι οικονομίες λέμε ότι περιορίζονται από τη **στενότητα** των **παραγωγικών πόρων** τους. Ένας παραγωγικός πόρος (ή συντελεστής παραγωγής) λέμε ότι βρίσκεται σε στενότητα όταν δεν διατίθεται σε επαρκείς ποσότητες ώστε να ικανοποιήσει πλήρως τους διάφορους τρόπους με τους οποίους μια κοινωνία θα ήθελε να τον χρησιμοποιήσει. Οι τέσσερις κατηγορίες των παραγωγικών πόρων είναι η γη (παραγωγικοί πόροι που προέρχονται από τη φύση), η εργασία (η προσπάθεια των εργαζομένων), το φυσικό κεφάλαιο (αγαθά που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή άλλων αγαθών) και το ανθρώπινο κεφάλαιο (γνώσεις και δεξιότητες).

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης στενότητας έρχονται τα άτομα να κάνουν τις δικές τους **επιλογές** λαμβάνοντας υπόψη τους όποιους περιορισμούς τους θέτει το δεδομένο εισόδημα και ο δεδομένος διαθέσιμος χρόνος τους.

Το άθροισμα των επιμέρους ατομικών αποφάσεων στην ουσία “δημιουργεί” τις επιλογές της κοινωνίας (..για το πώς εν τέλει θα αξιοποιηθούν καλύτερα οι περιορισμένοι παραγωγικοί πόροι).

Οι αποφάσεις ως προς το πώς θα χρησιμοποιηθούν οι περιορισμένοι πόροι, είναι πολλές φορές προτιμότερο να λαμβάνονται από τα άτομα, αλλά μερικές φορές οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται σε ένα υψηλότερο επίπεδο, σε **κοινωνικό** επίπεδο (...αφού π.χ. δεν είναι επιθυμητό να δοθούν όλες οι ελεύθερες εκτάσεις για ανοικοδόμηση)

Επειδή ακριβώς είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε επιλογές εξαιτίας των περιορισμένων εναλλακτικών δυνατοτήτων, το πραγματικό κόστος ενός οποιουδήποτε αγαθού είναι αυτό που πρέπει να **θυσιάσουμε** για να αποκτήσουμε το συγκεκριμένο αγαθό που επιθυμούμε. Το συγκεκριμένο κόστος λέγεται από τους οικονομολόγους **κόστος ευκαιρίας**.

Μερικές φορές τα χρήματα που θα πρέπει να πληρώσουμε για κάτι είναι μια καλή ένδειξη του κόστους ευκαιρίας κάποιου πράγματος (..αφού θα μπορούσα να σκεφτώ τι όφελος θα αποκόμιζα δαπανώντας αυτά τα χρήματα σε άλλα πράγματα). Όμως, ακόμα και κάποιες δωρεάν υπηρεσίες έχουν κάποιο κόστος ευκαιρίας γιατί μας “δεσμεύουν” το χρόνο μας (..χρόνο τον οποίο θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε με διαφορετικό τρόπο)

Μικροοικονομική έναντι μακροοικονομικής

Η **μικροοικονομική** εστιάζει στο πως τα άτομα και οι επιχειρήσεις (δλδ. τα μικρότερα τμήματα που απαρτίζουν την οικονομία ως σύνολο) λαμβάνουν τις αποφάσεις τους, και στις συνέπειες αυτών των αποφάσεων.

Η **μακροοικονομική** εξετάζει τη συνολική συμπεριφορά της οικονομίας – πώς οι ενέργειες όλων των ατόμων και των επιχειρήσεων της οικονομίας αλληλεπιδρούν για να επιτύχουν μια συγκεκριμένη οικονομική επίδοση που επεκτείνεται στην κλίμακα ολόκληρης της οικονομίας. Για αυτό λέμε ότι το συγκεκριμένο κομμάτι της οικονομικής εστιάζει στη μεγαλύτερη εικόνα και στα συνολικά οικονομικά μεγέθη (..τα οποία είναι οικονομικά μέτρα που συνοψίζουν τα δεδομένα πολλών και διαφορετικών αγορών).

Μικροοικονομικά ερωτήματα

Πρέπει να σπουδάσω οικονομική ή να απασχοληθώ τώρα σε μια δουλειά;

Τι καθορίζει τον μισθό που προσφέρει η Citibank στην Τζέρι Καμάγιο, μια νεαρή κάτοχο MBA;

Τι περιλαμβάνει το κόστος ενός νέου μαθήματος που θα προσφέρει ένα πανεπιστήμιο ή ένα κολέγιο;

Ποιες πολιτικές θα πρέπει να υιοθετήσει η κυβέρνηση προκειμένου να διευκολύνει τους φοιτητές με χαμηλό εισόδημα να μπορούν να σπουδάσουν;

Τι καθορίζει την απόφαση της Citibank να ανοίξει ένα νέο υποκατάστημα στη Σαγκάη;

Μακροοικονομικά ερωτήματα

Πόσα άτομα απασχολούνται συνολικά στην οικονομία κατά το τρέχον έτος;

Τι καθορίζει το συνολικό επίπεδο των μισθών που καταβάλλονται στους εργαζόμενους σε ένα δεδομένο έτος;

Τι καθορίζει το γενικό επίπεδο των τιμών στην οικονομία στο σύνολό της;

Ποιες πολιτικές θα πρέπει να εφαρμόσει η κυβέρνηση για την προώθηση της απασχόλησης και της ανάπτυξης της οικονομίας στο σύνολό της;

Τι καθορίζει τις συνολικές ανταλλαγές εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίου μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του υπόλοιπου κόσμου;

Θετική έναντι κανονιστικής οικονομικής

Η οικονομική ανάλυση που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί στην πράξη η οικονομία απαντώντας σε ερωτήματα που δέχονται ξεκάθαρες απαντήσεις (π.χ. “πόσα έσοδα θα μας δώσουν τα διόδια στο επόμενο έτος”) είναι γνωστή ως **θετική οικονομική**.

Από την άλλη πλευρά, ο κλάδος της οικονομικής που διατυπώνει θέσεις για τον τρόπο με τον οποίο *θα έπρεπε* να λειτουργεί η οικονομία στη βάση κάποιων αξιολογικών κρίσεων (π.χ. “εάν θα πρέπει να αυξηθούν τα διόδια, αν λάβουμε υπόψη ότι μια αύξηση της τιμής τους θα μειώσει τη ρύπανση της ατμόσφαιρας, αλλά θα προκαλέσει κάποιες οικονομικές δυσχέρειες σε εκείνους που μετακινούνται συχνά”) είναι γνωστός ως **κανονιστική οικονομική**.